

CÁCH MẠNG THÁNG TÁM VÀ ANH BỘ ĐỘI CỤ HỒ

PGS.TS NGUYỄN TRƯỜNG LỊCH

*Cải thuở ban đầu dân quốc ấy,
Ngàn năm chưa dễ mấy ai quên.*

Đó là tiếng reo vui của nhà thơ Xuân Diệu trong bản trường ca *Ngọn Quốc kỳ*, viết sau ngày Cách mạng tháng Tám. Nhớ về thời vàng son ấy, tôi mở tập *Thơ kháng chiến (1945-1954)* giai đoạn chống thực dân Pháp, tuy giấy cũ vàng ố, in không đẹp, nhưng đọc từng trang lại thấy hiện lên biết bao hình tượng ngời sáng của Cách mạng tháng Tám và anh bộ đội Cụ Hồ. Xin lược ghi vài nét để các bạn đọc cùng thưởng thức, mỗi lần nghĩ về quá khứ:

Gió vút lên ngọn cờ trên kỳ đài phơi phơi

*Gió vút lên, đây bao nguồn sống mới
dạt dào*

*Tôi về đây lắng nghe bao tiếng gọi của
mùa thu cách mạng, mùa vàng sao.*

Bài thơ *Ba Đình nắng* của Vũ Hoàng Dịch

do Bùi Công Kỳ phổ nhạc vang vang âm điệu trang nghiêm, tự hào, hồ hởi của hàng triệu người được giải phóng, đứng lên làm chủ đất trời Thủ đô, tựa khúc dạo đầu một thời đại mới của nước Việt Nam dân chủ cộng hoà:

*Trời xanh đây là của chúng ta / Núi rừng
đây là của chúng ta.*

(Nguyễn Đình Thi)

Nhưng niềm vui chưa được bao lâu, kẻ thù đã buộc chúng ta cầm súng đứng lên bảo vệ Tổ quốc. Từng đoàn quân phải ra trận:

*Bao chiến sĩ anh hùng, / Lạnh lùng vung
guom ra sa trường*

*...Là trang nam nhi, / Quyết chiến sa
trường / Sống thác coi thường..*

(Văn Cao)

Họ chính là những người con tứ xứ, từ sau lũy tre làng cùng hội tụ dưới ngọn

cờ đỏ sao vàng:

*Lũ chúng tôi / Bốn người tứ xứ / Gặp
nhau hỏi chưa biết chữ,*

*Quen nhau từ buổi "một hai" / Súng bắn
chưa quen / Quân sự mươi bài.*

...Nghỉ lại lưng đeo / Nằm trên dốc nắng

Kỳ hộ lưng nhau ngang bờ cát trắng,

Quờ chân tìm hơi ẩm đêm mưa...

(Hồng Nguyên)

Vẻ đẹp giản dị, hiền hoà của anh lính Cụ Hồ sau mùa Thu cách mạng sao mà hồn hậu đến thế! Chính sức mạnh của đoàn quân vĩ đại ấy được bắt nguồn từ sâu thẳm lòng dân:

*Các anh về / Mái ấm nhà vui, / Tiếng hát
câu cười, / Rộn ràng xóm nhỏ.*

*Các anh về / Tung bùng trước ngõ, / Lốp
lốp đàn em hôn hờ chạy theo sau.*

Bài thơ *Bao giờ trở lại* mà Hoàng Trung Thông viết vào thời kỳ chống Pháp được Lê Yên phổ nhạc tươi tắn mà hấp dẫn. Ngày nay mỗi lần nghe bài hát vang lên, tôi vẫn cảm thấy rộn ràng quẩn quýt như hồi nào còn nhỏ ra ngõ đón bộ đội về làng. Thật là gần gũi, thân thương! Đường như đang hiện ra trước mắt chúng ta bức tranh quê đầy tình nghĩa đầm thắm:

Mẹ già bịn rịn áo nâu / Vui đàn con ở rừng sâu mới về.

...Nồi cơm nấu dở / Bát nước chè xanh

Ngồi vui kể chuyện tâm tình bên nhau...

Nhưng rồi các anh lại lên đường, sau một đêm qua làng trong niềm tiếc nuối của bao người ở lại:

Các anh đi / Khi nào trở lại?

Xóm làng tôi trai gái vẫn chờ mong.

Những câu thơ chân thực, mà lại lắng tấm lòng quân dân gắn bó máu thịt. Đó là ngọn nguồn sức mạnh vô bờ tạo nên mọi thắng lợi trước kẻ thù xâm lược từ xưa đến nay. Anh bộ đội chính là con em của nhân dân. Họ là hình tượng ngời sáng truyền thống của những thần dân trong lời hịch Hịch tướng sĩ mà Trần Hưng Đạo từng kêu gọi chống quân Nguyên Mông. Họ cũng là "dân lân, dân ấp" qua hình tượng người nghĩa sĩ Cần Giuộc, mà nhà thơ Nguyễn Đình Chiểu đã khắc họa cuối thế kỷ XIX. Đến thời đại Hồ Chí Minh, họ được giác ngộ sâu rộng và gắn bó keo sơn đậm đà hơn và hăm hở lên đường giết giặc dưới ngọn cờ thiêng liêng của Tổ quốc. Tuy vậy, họ vẫn là những người nông dân mặc áo lính:

Đêm trăng này lúa chín, / Bộ đội đi qua làng.

Các anh xuống gặt hộ / Phòng ngày mai giặc sang.

(Huy Cận)

Đây là bức tranh đoàn kết quân-dân nắm tay nhau theo lời dạy của Bác Hồ: "quyết

tử cho Tổ quốc quyết sinh". Đúng là thời đại anh hùng tạo nên những người anh hùng mới. Dù gian khổ "ném mật, nằm gai, háphải một hai sớm tối", họ vẫn lạc quan yêu đời và tin tưởng rằng "đem đại nghĩa thắng hung tàn, lấy chí nhân mà thay cường bạo"(Đại cáo bình Ngô):

Áo anh rách vai / Quần tôi có hai mảnh vá

Miệng cười buốt giá... / ...Đêm nay rừng hoang, sương muối,

Đứng cạnh bên nhau chờ giặc tới / Đầu súng trăng treo...

(Chính Hữu)

Tổ quốc kêu gọi, không có con đường nào khác, từ bắc chí nam, các đoàn quân sẵn sàng xông lên trước mũi súng quân thù:

...Ai đã từng nghe tiếng tiểu đoàn / Ba trăm lẻ bảy...

Người chiến sĩ tiếc gì máu rơi,

...Luỡi guom vung với cánh tay sắt

Đầu giặc rụng, đốn giặc vỡ tan...

(Nguyễn Bình)

Dấu sao, trong cuộc chiến đấu trước "kẻ

thù không đội trời chung" (Hịch tướng sĩ) với âm mưu thâm độc là thống trị nước ta lâu dài, biết bao chiến sĩ đã ngã xuống vì hạnh phúc của nhân dân, vì tương lai của đất nước:

Hôm qua còn theo anh / Đi ra đường quốc lộ.

Hôm nay đã chặt cành / Đắp cho người dưới mộ.

... Khóc anh không nước mắt / Mà lòng đau như thắt.

Gọi anh chữa thành lời / Mà hàm răng dính chặt.

Tiếng khóc đồng đội nghẹn ngào của nhà thơ Hoàng Lộc qua bài *Viếng bạn*, dù đã cách xa hơn nửa thế kỷ, nhưng vẫn xoáy sâu vào trái tim người đọc ngày nay! Mặc cho bom rơi, đạn rớt, anh bộ đội vẫn hiện ngang vượt qua tất cả:

...56 ngày đêm. / Khoét núi ngủ hầm, / Mua dằm cơm vắt.

Gan không núng / Chí không sờn / Máu trộn bùn non.

(Tố Hữu)

Và chiến thắng đã về tay nhân dân, đất nước đã được thống nhất độc lập, tự do. Hình ảnh anh bộ đội Cụ Hồ vẫn sáng mãi trong lòng mọi người và ngời sáng qua những vần thơ đẹp:

Anh đi bộ đội sao trên mũ,

Mãi mãi là sao sáng dẫn đường.

(Vũ Cao)

Truyền thống hàng ngàn năm chống xâm lăng bảo vệ Tổ quốc của toàn dân tộc như đang hiện về lung linh giữa trời thu tháng Tám trong tiếng hát hòa bình:

- Đây Hồ Guom, Hồng Hà, Hồ Tây / Đây lắng hồn núi sông ngàn năm.

Đây Thăng Long, đây Đông Đô, đây Hà Nội, Hà Nội mến yêu!...

(Nguyễn Đình Thi)